

Het teken van Jona

Mattheüs 12:40, 41; 16:4; Lukas 11:29-32; vgl. Jona 1:17; 3:3-4

De Heer Jezus verwijst in twee opzichten naar de profeet Jona, wanneer Hij spreekt over het ‘teken van Jona’. Uit het feit dat Hij naar Jona verwijst in verband met Zichzelf, mogen we concluderen dat Jona en zijn leven als een type van Hemzelf kunnen worden gezien – of tenminste enkele aspecten hiervan. Twee keer spreekt de Heer over een ‘teken van Jona’, en Hij maakt dan duidelijk dat een bepaalde gebeurtenis in het leven van Jona iets met betrekking tot Hemzelf voorstelt. Daarbij gaat het om verschillende dingen.

Het eerste teken: drie dagen en drie nachten

Bij het ene ‘teken van Jona’ verwijst de Heer Jezus naar het eerste hoofdstuk van het boek Jona. Het gaat hier om het offer van Jona en om de drie dagen die Jona in de buik van de vis, het zeemonster, doorbracht: *‘Want zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van het zeemonster was, zo zal de Zoon des Mensen drie dagen en drie nachten in het hart van de aarde zijn’* (Matt. 12:40; Jon. 1:17).

God had Jona opgedragen naar Nineve te gaan en daar te prediken. Hij moest het oordeel over de stad aanzeggen, waarbij er opgeroepen werd tot bekering en gelegenheid werd geboden om aan het oordeel te ontkomen. Jona had daar helemaal geen zin in, wat niet helemaal onbegrijpelijk is als men iets weet over die stad en over de Assyriërs (zie onder). In plaats van naar Nineve te reizen, vluchtte Jona met een schip naar Tarsis. Zoals het echter in een kinderlied staat: ‘Maar God ging met hem mee’ (CD een boom vol liedjes nr. 1). God beschikte een

zware storm, die zo hevig was dat het schip en de bemanning dreigden te vergaan. Vooralsnog probeerden de scheepslui het schip aan wal te brengen, want ze wilden Jona niet opofferen.

Maar het baatte niets, want de storm nam nog in hevigheid toe. En toen kon het niet meer anders, er was maar één oplossing: Jona werd in de zee geworpen. Dat was de enige uitweg, zoals Jona zelf ook zei: *‘Neem mij op en werp mij in de zee, en de zee zal ophouden tegen u te woeden’* (1:12). Onmiddellijk daarop bedaarde de storm (vs. 15). En God beschikte een grote vis voor Jona, waarna hij drie dagen en drie nachten in het ingewand van de vis bleef (vs. 17). Dit gebeuren, waarbij Jona drie dagen en drie nachten in de buik van de vis was, wordt door de Heer Jezus een *teken* genoemd. Jona moest in het watergraf worden opgenomen, om redding te bewerken voor de zeelieden op het schip. Het leek dat hij stierf (maar niet letterlijk), opdat de zeelieden zouden leven. Zo moest de Heer Jezus wél letterlijk sterven en in het graf gaan, om het heil te bewerken voor al die mensen voor wie Hij stierf (zoals Jona werd opgeofferd voor de zeelieden). De drie dagen en drie nachten die Jona doorbracht in de vis, zijn een voorafschaduwing van de drie dagen die de Heer in het graf was. Jona is daarmee een type van de Heer Jezus in Zijn lijden en sterven ten behoeve van anderen.

Zeven bijzonderheden

Zeven bijzonderheden brengen de geschiedenis van Jona nog dichter bij de gebeurtenissen rondom het sterven van de Heer Jezus:

1. Jona sprong niet zelf in de zee, maar werd er door de zeelieden ingeworpen. Deze mannen waren heidenen, aangezien elk tot zijn god riep (Jon. 1:5). Zo werd de Heer Jezus ook overgegeven in de dood door de handen van heidenen (Hand. 2:23).
2. De zeelieden moesten Jona niet met geweld grijpen, hij bood zichzelf vrijwillig aan als het offer voor hun redding. Zo legde de Heer Jezus vrijwillig Zijn leven af (Joh. 10:17). Hij ging gewillig mee vanuit de hof Gethsemane. Hij riep de engelen niet te hulp, zoals Hij dat had kunnen doen. Hij sprak geen machtswoord waartegen niemand bestand was. Integendeel, alles wijst erop dat Hijzelf alles in het werk stelde om het offer van Golgotha te laten plaatsvinden.
3. Aanvankelijk wilden de scheepsluizen Jona niet in de zee werpen. Dat zal toch zijn gebeurd op aanwijzing van de gezagvoerder (Jon. 1:6), die immers

het bevel voerde en besliste over alles op het schip. Dit doet sterk denken aan Pilatus, die de Heer Jezus niet wilde laten kruisigen en alles in het werk stelde om dat te voorkomen. Toen de storm echter te zwaar werd, viel de beslissing om Jona overboord te werpen. Zoals Pilatus onder teveel druk kwam te staan en de Heer Jezus uiteindelijk toch liet kruisigen.

4. De zeelieden wierpen Jona overboord met een gebed op hun lippen dat ze niet schuldig zouden zijn aan Jona's dood (Jon. 1:14). Zo waste ook Pilatus zijn handen in onschuld.
5. Het was Gods bepaalde raad dat de Heer Jezus zou sterven, zoals het ook Gods handelen was met Jona dat hij in de buik van de vis terecht kwam.
6. Belangwekkend is dat de zeelieden tot bekering kwamen. Toen de storm opstak, riepen zij ieder tot hun eigen god. Maar daarna riepen zij tot de Heere, d.i. Jahweh (vs. 14), en vreesden voor Hem met grote vrees (vs. 16a). Ze slachtten zelfs een offer voor Hem en deden geloften (vs. 16b). Zoals deze zeelieden tot bekering kwamen, zo kwam ook na het offer van de Heer Jezus eerst de hoofdman (een Romein) tot geloof, door wiens handen – en die van zijn soldaten – de Heer Jezus aan het kruis was geslagen (Luk. 23:47).
7. Met het werpen van Jona in de zee was het echter niet afgelopen, zoals het einde van de Heer Jezus ook niet het kruis en het graf was. Zoals Jona drie dagen later weer op het droge verscheen, zo stond de Heer Jezus drie dagen later op uit de dood.

Het tweede teken: redding voor de heidenvolken

Bij het tweede teken gaat het erom dat Jona de boodschap van redding bracht aan zijn toehoorders: *'Want zoals Jona voor de Ninevieten een teken was, zo zal ook de Zoon des mensen het zijn voor dit geslacht'* (Luk. 11:29-32; vgl. Matt. 12:41; 16:4; Jon. 3:3-4). Hier verwijst de Heer naar het derde hoofdstuk van het boek Jona. Daar gaat Jona alsnog naar Nineve om de prediking te brengen die God hem had opgedragen (3:3). Dat doet hij, nadat hij als het ware 'verrezen' is uit de dood. Als het verblijf van Jona in de vis een beeld is van Jezus' sterven en Zijn verblijf in het graf, dan is Jona's terugkeer uit de vis een beeld van Zijn opstanding. Daarna bracht Jona de boodschap van bekering aan de stad Nineve, aan de heidenen. Zo heeft de Heer Jezus ook de boodschap van bekering door middel van Zijn Geest doen uitgaan tot de volken; zie het boek Handelingen. Zo lezen wij ook in Markus 16:20 dat de Heer na Zijn hemelvaart hieraan meewerkte.

Bij dit teken van Jona gaat het dus erom dat de blijde boodschap wordt gebracht aan heidenvolken. En dat niet alleen, maar ook dat het evangelie door hen wordt *aangenomen*. Zoals de Ninevieten zich destijds bekeerden, zo zijn er in al die eeuwen sinds de komst van Christus talloze mensen tot geloof gekomen en gered van het oordeel (1 Thess. 1:10). De bekering en de redding van de heidenen begon reeds in de tijd dat het geslacht, waarover de Heer Jezus sprak, er nog was. Daartegenover staat dat Israël als *volk* niet tot bekering kwam door de prediking van de Heer Jezus, niet vóór Zijn sterven en ook niet daarna, toen het heil naar de volken ging. Daarom profeteerde de Heer dat het geslacht van die dagen eens zal worden geconfronteerd met het nageslacht van de Ninevieten uit de tijd van Jona (Matt. 12:41; Luk. 11:32). Hetzelfde profeteerde Hij met betrekking tot de heidense koningin van het zuiden, de koningin van Sjeba (Matt. 12:42; Luk. 11:31). Als de Heer Jezus naar Jona verwijst in Mattheüs 16:4, staat er treffend bij: *'Hij verliet hen en ging heen'*. Waarheen? Hij ging naar een heidens gebied, namelijk de omgeving van Caesarea Filippi (vs. 13). Daar sprak Hij over het bouwen van Zijn gemeente, die zoals wij weten ook gelovigen uit de volken omvat (vs. 18).

Het is opmerkelijk dat Lukas alleen maar over dit tweede teken van Jona spreekt. In het Mattheüs-evangelie (hét evangelie bij uitstek voor de Joden) worden beide tekenen genoemd. Maar in Lukas alleen dit laatste, en dat is ook passend. Lukas is een universeel evangelie, dat zich tot heel de wereld richt, niet in het minst tot de heidenvolken. Lukas was zelf geen Jood; en ook Theofilus, voor wie hij aanvankelijk zijn evangelie schreef, was geen Jood. De blijde boodschap van het evangelie is ook voor de volken, het is voor alle mensen.

Beide tekenen illustreren Gods liefde, barmhartigheid en genade

De *beide* tekenen van Jona zijn illustraties van Gods liefde, barmhartigheid en genade. Bij het sterven van de Heer Jezus (het ene teken) mag dat wel duidelijk zijn. Ook de oproep tot bekering door middel van het aanzeggen van het oordeel (het andere teken), toont ons Gods ontferming voor alle mensen, omdat er nog redding mogelijk is. Juist daarom moest Jona het oordeel aanzeggen, opdat de Ninevieten konden worden gered van het aanstaande oordeel.

De Ninevieten hadden Gods genade niet verdiend, zoals geen enkel mens trouwens het recht kan claimen op Gods genade. Maar met de Ninevieten hebben we wel te maken met een bijzonder slecht volk. De Assyriërs waren gewelddadig en meedogenloos. Elke tegenstand of opstand werd op bloedige wijze afgestraft. Zij kenden geen genade, barmhartigheid of mededogen voor hun vijanden, ook

niet voor vrouwen of kinderen. Historische bronnen beschrijven wreedheden en wandaden, die elk menselijk begrip te boven gaan en ronduit onmenselijk waren. Wij hebben hier te maken met de meest wrede, wetteloze, hoogmoedige en onreine heidenen die ooit hebben geleefd. De Bijbel noemt Nineve een bloedstad (Nah. 3:1vv.). Bovendien kende Assyrië een heel uitgebreide afgodendienst. In het boek Jona lezen we dan ook dat de boosheid van die stad was opgestegen voor Gods aangezicht (Jon. 1:2). Toch zond God Zijn profeet tot hen, omdat Hij hun redding van het komende oordeel wilde aanbieden.

De evangelieverkondiging

Dit is het eerste aspect van het evangelie, namelijk dat God *alle* mensen oproept tot bekering (Hand. 17:30); en dat Gods Zoon, Jezus Christus, het offer bracht dat redding mogelijk maakt. Het tweede aspect vinden we o.a. in het vervolg van Handelingen 17:30, en wel in vers 31: *'(...) omdat Hij een dag heeft bepaald, waarop Hij het aardrijk in gerechtigheid zal oordelen door een Man die Hij daartoe heeft bestemd, waarvan Hij aan allen zekerheid heeft gegeven door Hem uit de doden op te wekken'*. Ook dit wordt duidelijk gemaakt door de beide tekenen van Jona. De Heer Jezus heeft wel degelijk de straf voor de zonden gedragen van eenieder die schuilt achter Zijn offer. Het oordeel over de zonde is werkelijk uitgeoefend. Bij het tweede teken van Jona staat er van zijn prediking niet meer opgetekend dan de woorden: *'(...) nog veertig dagen en Nineve wordt ondersteboven gekeerd!'*

Gods rechtvaardigheid en het daarbij behorende oordeel over alle ongerechtigheid is evenzeer een deel van het evangelie. Beide aspecten moeten wij op gelijke wijze naast elkaar laten staan! Zo vinden wij het bijvoorbeeld ook terug in 2 Petrus 3. Daar wordt gesproken over het oordeel van God (vs. 7), maar evenzeer over Zijn genade (vs. 9). Net zoals wij in Handelingen 17 een oproep tot bekering vinden, en evenzeer een aanzegging van het komende gericht. Zie bijvoorbeeld ook Johannes 3:18, 36. Een evangelieverkondiging die slechts één van die twee aspecten behandelt, is onvolledig.

Jona versus Jezus

Sommigen zullen het misschien moeilijk hebben met de typologie van het boek Jona. Hoe kan zo'n ontrouwe dienstknecht een beeld zijn van de volmaakte Dienstknecht? Het doen en laten van Jona staat diametraal tegenover dat van

Jezus. Er zijn dan ook grote contrasten tussen Jona en Jezus. De Heer Jezus spreekt over Zichzelf als iemand die méér is dan Jona. Dat betekent allereerst dat Zijn Persoon veel meer is dan die van Jona, dat Zijn offer veel groter is dan dat van Jona, en dat de reikwijdte van Zijn werk veel verder gaat dan dat van Jona. Daarnaast zijn er zeker drie wezenlijke verschillen tussen de Heer Jezus en Jona te noemen:

1. Jona had de ellende louter aan zichzelf te wijten. Het was zijn ongehoorzaamheid en zijn vlucht die hem in een benarde situatie brachten. Bij de Heer Jezus was het juist Zijn gehoorzaamheid en Zijn toewijding, die Hem naar het kruis en in het graf brachten. Zijn wij als Jona of zijn wij zoals Jezus?
 2. Jona had geen liefde voor de inwoners en de meer dan honderdtwintigduizend kinderen van Nineve (Jon. 4:11). Zelfs niet nadat de stad tot bekering was gekomen. Het hart van de Heer Jezus is echter vol liefde voor alle mensen: *'Want zo lief heeft God de wereld gehad'* (Joh. 3:16); *'omdat Hij ons eerst heeft liefgehad'* (1 Joh. 4:19). Zijn wij als Jona, of zijn wij zoals Jezus?
 3. Jona deed zijn dienst met tegenzin, zelfs nadat hij in de buik van de vis had gezeten. De Heer Jezus was de trouwe Dienstknecht, die Zijn vreugde erin vond om de wil van de Vader te doen (Joh. 4:34). Zijn wij als Jona, of zijn wij zoals Jezus?
-